

British Council Project: Қазақстанда сапаны қамтамасыз ету шеңбері

1-нәтиже: қазіргі уақытта Қазақстанда TNE басқару мен іске асыруды реттейтін саясаттар мен процестеріне шолу.

Кіріспе

Бұл шолу Британдық Кеңес қаржыландыратын жоғары білім сапасын қамтамасыз етудің ұсынылған жүйесін әзірлеу үшін негіз ретінде Қазақстандағы жоғары білім беру мәнмәтінін түсіну үшін жасалған жұмысты көрсетеді. Онда TNE-ді реттейтін негізгі заңдар мен ережелер көрсетілген және оларға қатысты кейбір ұсыныстар берілген. Қолданылатын тәсіл алдымен ұлттық деңгейде, министрлік¹ деңгейінде қолданылады, содан кейін институционалдық және бағдарламалық деңгейлерге қолданылады. Нормативтік-құқықтық базадан басқа, Қазақстанда да, бүкіл әлемде де тәжірибеден кейбір басқа да тиісті бақылаулар мен зерттеулер енгізілді, өйткені олар TNE ұсынылған сапаны қамтамасыз ету жүйесінің нысаны мен мазмұнына қатысты ұсынымдар үшін негіз болады.

Талдау барлық салаларды қамтитын «Білім туралы» негізгі заңнан басталады және 2018 жылы қабылданғаннан кейін басқа «ережелермен» және «бұйрықтармен» толықтырылады, олардың ішіндегі ең маңыздылары да енгізілген. TNE Қазақстанда 2020 жылы ғана жұмыс істегендіктен, бұл кейінгі толықтырулар ерекше маңызға ие.

TNE серіктестігін құру

"Білім туралы" Заң мемлекеттік және мемлекеттік емес секторлардағы жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының (ЖЖОКБҰ)² түрлерін айқындайды және оларды дербес ұйымдар ретінде айқындайды. TNE-ге келетін болсақ, бұл заңның ең маңызды бөлімі 65-бап болып табылады, онда Қазақстанның барлық білім беру ұйымдарының "шетелдік білім, ғылым және мәдениет ұйымдарымен тікелей қарым-қатынас орнату және ынтымақтастық туралы екіжақты және көпжақты келісімдер жасасу құқығы туралы айтылады". Ынтымақтастықтың аталған түрлері, атап айтқанда, оқытушылар зерттеушілер мен студенттердің алмасуына қатысты. Бұдан әрі 4-бөлімде халықаралық және шетелдік оқу орындарын және (немесе) олардың филиалдарын құру "халықаралық келісімдер негізінде немесе ғылым және жоғары білім жөніндегі органның

¹ Министрлік бұнда Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі

² Қазақстандық ЖОО-лар жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары деп, ал шетелдік ЖОО-лар – әріптестер деп белгіленеді.

шешімі бойынша жүзеге асырылады" делінген. Сыртқы істер министрлігі бағдарламаға қатысуға құқығы жоқ елдер тізіміне енгізген елдерге немесе ұйымдарға қатысты кейбір ерекшеліктер бар.

Осылайша, TNE серіктестіктерін құру құқығы Білім туралы заңда нақты бекітілген. TNE серіктестіктері жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беруге қалай рұқсат алатыны анық емес. 65-баптың 5-тармағында білім беру қызметін лицензиялау, сондай-ақ оны бақылау және аккредиттеу "егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады". Өкінішке орай, серіктестікке қатысты заңнамамен танысу оңай емес, өйткені "Білім туралы", "Ғылым туралы", "Коммерциялық емес ұйымдар туралы", "Акционерлік қоғамдар туралы", "Ғылыми және (немесе) ғылыми жетістіктерді коммерцияландыру туралы" сияқты басқа да бірқатар заңдар қолданылуы мүмкін.) "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" және оларды түсіндіретін және толықтыратын басқа да бұйрықтар мен қағидалар. Нормативтік-құқықтық базаны зерттеудің бірде-бір кезеңінде Министрліктің TNE саласындағы әлеуетті әріптестікті бекіту процесін жолға қою мүмкін болмады. Жоғары сапалы серіктестік орнату ұсынысты мұқият бағалаудан басталатындықтан, бұл ұсынылады:

- **TNE серіктестігін құрудың құқықтық және нормативтік-құқықтық базасы, сондай-ақ сәйкестікті растау үшін қажетті құжаттамалар әлеуетті серіктестерге оңай қол жетімді болатын бірыңғай, қолдануға ыңғайлы құжатқа жинақталуы керек.**
- **Жоғарыда көрсетілген құжат Қазақстан Республикасында рұқсат етілген серіктестіктердің TNE типтері мен оларға қолданылатын кез келген шарттар анықтамаларының нақты жиынтығымен расталған.**
- **Процестің жалпы түсінігін және серіктестікті мақұлдау талаптарын қамтамасыз ету үшін Министрлік шенеуніктері мен мекемелердегі TNE-ге жауапты басшылар үшін оқыту және хабардарлықты арттыру бағдарламасының болуы.**

Екінші ұсынысқа келетін болсақ, қазіргі уақытта TNE серіктестік түрлерінің өте шектеулі спектрі бар. Қос дипломды құру онша қиын емес сияқты, өйткені оларды қазақстандық университет ұсынады, ол өзінің процестері мен рәсімдері бар, сондықтан серіктесті TNE бойынша бағыттай алады. Осы уақытқа дейін филиалдың әрбір кампусы бірегей ерекшеліктері бар жеке жоба ретінде құрылды. Дегенмен, Ғылым және жоғары білім Министрлігінің жоғары сапалы техникалық білім беруді кеңейтуге қатысты стратегиялық мақсаттарына қол жеткізу үшін орнатылатын серіктестік түрлерін қосымша қарастыру қажет болады. Мысалы, франчайзингтік және мақұлданған TNE бағдарламалары ғылыми зерттеулерге емес, оқыту сапасына басымдық беретін орта буын университеттерінде құрылуы мүмкін. TNE-дің бұл түрі қаржылық мүмкіндіктері шектеулі студенттерге филиалдардағы немесе шетелдегі оқу кезеңдеріндегі кейбір қымбат кампустарға шығындарсыз жоғары сапалы халықаралық бағдарламаларға қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Серіктестіктің бұл түрі, сонымен қатар, дәстүрлі түрде оқытылмаған пәндер бойынша бағдарламалар немесе қолданбалы тәсілді ұсынатын еңбек нарығының сұранысына негізделген тәсілді қолдайды. Франчайзингтік және расталған серіктестік қатынастар да жергілікті академиялық және әкімшілік персоналды айтарлықтай дәрежеде дамытады, өйткені түпкі мақсат бағдарламаны негізінен жергілікті қазақстандық провайдер жүзеге асыруы болып табылады.

Ұлттық деңгейде TNE-ге мониторинг жасау

Ұлттық деңгейде білім беру қызметтерін ұсыну мониторингін негізінен Министрліктің Білім және ғылым саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті жүзеге асырады. Олардың веб-беттеріне сәйкес олардың құзыретіне үш аспект кіреді:

- Білім беру қызметін жүзеге асыруға лицензиялар беру.
- Жеке бағдарламаларға қосымшалар беру.
- Тәуекел аймақтарында бақылауды жүзеге асыру үшін сандық деректерді пайдалану.

Білім беру қызметін жүзеге асыруға арналған лицензияларды кері қайтарып алу немесе олардың қолданылуын тоқтата тұру тәуекел аймақтарын бақылау мақсатында араласудың негізгі салдары болып табылады. Мұндай әрекеттің себебі неде екендігі туралы толық ақпарат жоқ. ЖЖОКБҰ жыл сайын жалдау және орташа бапп туралы жалпы мәліметтерді жариялайды, бірақ олардың қалай қолданылатыны белгісіз. "Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларында "ғылым және жоғары білім саласындағы құзыретті органның сұрау салуы бойынша ЖЖОКБҰ халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асыру және шетелдік құрылымдық бөлімшелердің (институттардың, орталықтардың, кафедралардың) қызметі туралы есептерді ұсынады" делінген. қажет болған жағдайда мониторингтің басқа да әлеуетті нысандары бар деп есептей отырып, ЖЖОКБҰ-да белгіленген".

Алдыңғы бөлімде көрсетілгендей, ЖОО-лар тәуелсіз, сондықтан олар серіктестіктерін бақылауға жауапты. Ұлттық жоғары білім беруді дамыту орталығы (National Center for Higher Education Development) серіктестіктердің санын қадағалайды және келісімдер мен іске асырылатын бағдарламалардың егжей-тегжейлерін есепке алады. Қазақстандағы ЖЖОКБҰ проблемаларды анықтай алатынына және тиімді шешімдерді іздеу үшін серіктестерімен жұмыс істей алатынына қарамастан, мысалы, TNE студенттерін тарту, нәтижелер және жұмысқа орналастыру туралы нақты TNE деректерін жинау арқылы жеке мониторингтің болмауы қазіргі уақытта TNE тиімділігінің ұлттық көрінісі жоқ дегенді білдіреді. TNE бағдарламаларына қатысу үшін жалданған шетелдік студенттердің санын сапа көрсеткіші ретінде пайдалануға болады деген болжам жасалды, бірақ бұл кадрларды іріктеу және маркетинг стратегияларының тиімділігінің көрсеткіші ретінде қарастырылуы мүмкін. Бұл өз кезегінде табыстарды анықтау және атап өту, тиімді тәжірибемен бөлісу және ұлттық деңгейдегі стратегияға қатысты нәтижелерді талдау үшін аз мүмкіндіктер бар екенін білдіреді.

- **Сапаны бақылау, ұлттық мақсаттарға қол жеткізуді бағалау және тиімді тәжірибені енгізу мақсатында ұлттық деңгейде TNE беру туралы жекелеген деректерді жинау және бақылау тәсілдерін қарастыру қажет**

Деген ұсыныс беріледі.

Қазіргі уақытта мұндай тәжірибе болмаса да, егер министрлік студенттердің тәжірибесі туралы толық түсінік алу үшін оқушыларға жалпыұлттық сауалнаманың қандай да бір түрін жүргізуді қарастырса, мұндай жағдайларды жоғарыда көрсетілгендерге ұқсас себептермен бөліп көрсету мүмкіндігін қамтамасыз ету маңызды болар еді.

Институционалдық деңгейде TNE сапасын қамтамасыз ету

Жоғарыда айтылғандай, "Білім туралы" Заң ЖЖОКБҰ-ның білім беру қызметі мақсатында шетелдік ұйымдармен әріптестік қатынастарға түсу құқығын белгілейді. Сонымен қатар, Қазақстандағы жоғары оқу орындарының дербестігі олардың "Білім туралы" Заңның, атап айтқанда, 44-баптың жалпы талаптарының параметрлері

шеңберінде өздерінің басқару құрылымдары мен сапаны қамтамасыз ету процестерін еркін құра алатынын білдіреді.

Серіктестік туралы ұсыныстарды ЖЖОКБҰ директорлар кеңесі бекітеді. TNE-де тәжірибесі бар ЖЖОКБҰ-лар өз бетінше құзыретті органдар болып табылады және серіктестікке байланысты тәуекелдерді тиісті тексеруді және бастапқы және ағымдағы бағалауды қамтамасыз ету үшін сенімді процедураларға ие болуы мүмкін. Бүкіл әлемде жұмыс істейтін Британдық байланыс провайдерлерінің тәжірибесі табысты ұзақ мерзімді серіктестіктер миссияны, көзқарасты және стратегияны үйлестіруге және ұсыныстарды мұқият және ашық қарауға негізделгенін көрсетті. Сонымен қатар, сыртқы ортаның динамикалық сипатына, зерттеу саласындағы жетістіктерге және еңбек нарығындағы өзгерістерге байланысты серіктестікті үнемі және мұқият талдап, болашақ әлеуеттің даму перспективаларын бағалау қажет.

Бұл ESG аккредиттеу процестерімен қамтылмаған аспектілер, сондықтан

- **TNE сапаны қамтамасыз ету жүйесі жоғары сапалы серіктестіктерді бекіту және бақылау бойынша принциптерді, нұсқауларды және нұсқауларды қамтуы үшін. Бұл, атап айтқанда, іскерлік және серіктестікті басқару аспектілеріне қатысты**

ұсынылады.

Университеттер немесе бағдарламалар үшін Ұлттық аккредиттеу процесі жоқ, бірақ ЖЖОКБҰ-ның көпшілігі сапаны қамтамасыз ету процестерінің тиімділігіне осындай растау алу мүмкіндігін пайдаланды. Шындығында, университеттердің 92%-ы институционалдық аккредиттелген, ал бағдарламалардың 96% - ы да аккредиттелген. Аккредиттеу жөніндегі органдар Министрлік бекіткен органдар тізілімінен таңдалады және қазақстандық және басқа да еуропалық агенттіктерді қамтиды. Мұның бәрі еуропалық стандарттар мен нұсқауларға сәйкес келеді (ESG, 2015), яғни жжобұ-дағы сапаны қамтамасыз ету құрылымдары мен процестері олардың орындалуын қамтамасыз ету үшін жасалған. Алайда, аккредиттеу процестері жалпы сапа кепілдігін қамтығанымен, оларды ұсынудың нақты бағыты немесе қайта қаралуы жоқ екенін мойындау керек.

Жеке серіктестік шеңберінде шетелдік серіктес басқа стандарттар мен талаптарға сәйкес жұмыс істей алады және өзінің ережелері мен процестеріне ие болады. Олардың көпшілігі Болон процесінің бөлігі болып табылады және ESG және еуропалық стандарттар жүйесіне (ESF) сәйкес келетін стандарттар мен нұсқауларға ие болса да, стандарттардың сәйкестігі немесе паритеті әрқашан бола бермейді. TNE-дің негізгі қағидасы-марапаттау органының талаптары орындалуы керек, бірақ сонымен бірге халықаралық сапа стандарттарын сәйкестендіру және орындау және осы Ережені бірлесіп қарау механизмі болуы керек. Қос дәрежелі жағдайда диплом беретін екі органның да талаптарын сақтау қажет болады және олар әртүрлі дәрежеде өзгеруі мүмкін.

Сондықтан

- **Қазақстандағы TNE сапасын қамтамасыз ету шеңбері серіктестік үшін келісілген стандарттар мен сапаға қойылатын талаптар да сыйлықақылар беретін органдардың өз стандарттары мен талаптарына, сондай-ақ ESG талаптарына сәйкес келуі тиіс деп ұсынылады.**

Бұл мәселе бойынша келісім жазбаша түрде жасалуы және үнемі қайта қаралуы қажет.

Алдыңғы ұсыныстар Министрліктің рұқсатын алуды талап етуі туралы, филиалдар мен Министрлік лицензиялауы тиіс бөлек кампустар үшін.

Алайда, филиалдар саны артып, қатысушы елдер шеңбері әртараптандырылған сайын,

- **филиал кампустары өздерінің сапа кепілдігі процестерін ESG-ге сәйкестендіруі керек (егер олар осы жүйеде жұмыс істемесе) және ұсынылған TNE сапа кепілдігі жүйесін филиал кампусының процедураларын әзірлеу кезінде негіз ретінде пайдалануы керек деп ұсынылады.**

Тәжірибені тарату және шеңбермен танысу бағдарламасы екі есе пайда әкелуі керек: қазақстандық жоғары білім берудегі сапа мәдениетін одан әрі дамытуды қолдау және мүдделі тараптар мен жұртшылықты TNE жұмыс істейтін жалпы стандарттар бар екеніне сендіру.

"Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру қызметінің үлгілік қағидаларында" ЖЖОҚБҰ жоғары білімнің еуропалық кеңістігінің халықаралық стандарттары мен басшылық қағидаттарына негізделген сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйелерін құратыны және енгізетіні айтылады. Қамтылуы керек аймақтар тізімделген және олар еуропалық стандарттар мен нұсқауларға сәйкес келеді (ESG, 2015). Үлгілік ережелерде әр факультетте немесе кафедраларда құрылуы тиіс "академиялық сапа жөніндегі кеңестің" құрамы мен міндеттері туралы ережелер де бар. Кеңестің міндеттеріне білім беру бағдарламаларының мазмұны, бағалау саясаты және академиялық адалдық сияқты басқа да академиялық мәселелер бойынша шешімдер қабылдау кіреді. Оның құзыретіне сонымен қатар студенттерге бағдарламалардың және/немесе модульдердің сапасы туралы сауалнама ұйымдастыру және студенттерді кеңеске қосу кіреді.

Осылайша, ЖЖОҚБҰ студенттердің өкілдігі мен олардың пікірінің маңыздылығын мойындайды және

- **TNE сапаны қамтамасыз ету жүйесі серіктестердің жиналыстарда және комитеттерде студенттердің пікірлерін есепке алуды қамтамасыз етуі және сапаны үнемі жақсартуға көмектесу үшін студенттердің пікірлерін пайдалану мүмкіндігі болуы керек.**

Бағдарламалық жасақтама деңгейінде TNE сапасын қамтамасыз ету

Академиялық бағдарлама деңгейінде "Білім туралы" Заңның талаптарына қосымша, "Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беретін ұйымдардың білім беру қызметіне қойылатын біліктілік талаптарын және олардың сәйкестігін растайтын құжаттар тізбесін бекіту туралы" бұйрықпен (2024 жылғы қаңтар) "Қазақстан Республикасының аумағында құрылған" халықаралық және шетелдік білім беру ұйымдарының біліктіліктеріне қойылатын талаптар белгіленді. Олар академиялық мазмұнға емес, кадрлық қамтамасыз ету мен ресурстарға қатысты. Бұл заңда әсіресе пайдалы нәрсе-бұл талаптардың орындалуын растау үшін қажетті құжаттық дәлелдер нақты көрсетілген.

Сондықтан Министрлікке лицензия алу үшін TNE провайдерлеріне қажет құжаттарды анықтау үшін ұқсас тәсілді қолдану ұсынылады.

"Кредиттік оқыту технологиясы бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидаларында" бағдарламаның мазмұны мен ұйымдастырылуына қатысты нақтылаулар бар. Қазақстанның жиырма жыл бұрын Болон процесіне қосылуы және Еуропалық кредиттік аударымдар жүйесін қолдануы серіктестік қатынастарды қолдайды, өйткені TNE серіктестерінің көпшілігі бұл жүйені пайдаланады немесе басқаша түсінеді.

Алайда, Қазақстанда қолданылатын бағалау жүйесі көптеген басқа елдерден ерекшеленеді, бұл көбінесе серіктестер қойған бағаларды қазақстандық оқушылар мен ата-аналар түсінетін бағаларға аудару формуласын әзірлеуді талап етеді. Бұл бағалау жүйелеріне әсер етеді, олар бағалаудың екі түрін жазуды қажет етуі мүмкін, бірақ сонымен бірге мүдделі тараптармен оларды толық түсіну үшін жүйелі және мұқият қарым-қатынасты қажет етеді. TNE Британдық серіктестері атап өткен қосымша айырмашылық - Қазақстанда студенттердің жұмысын сыртқы тексерудің болмауы және оның студенттерге бағаны қою мерзіміне әсері. Қазақстандық студенттер құжаттарды тапсырғаннан кейін бірнеше апта емес, бірнеше күн ішінде өз бағаларын алуға дағдыланған және бұл қиындық тудыруы мүмкін.

Осыған байланысты

серіктестер ата-аналарға, студенттерге және басқа да мүдделі тараптарға айырмашылықтардың себептерін түсіндіруге және үміттерді басқаруға бағытталған қоғамдық ақпараттың қолжетімділігі мен толықтығын қамтамасыз ету үшін бірлесіп жұмыс істеу ұсынылады.

"Кредиттік технология ережелері" кәсіптік практика кезеңін міндетті түрде қосуға, оқу дағдыларын арттыруға және дипломдық жұмысты немесе жобаны жоғары білім беру бағдарламаларына жазуға қатысты ережелерді қамтиды. "Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" бұйрықта TNE серіктестері бағдарламалардың көзделген мазмұнын Қазақстан тарихын, қазақ тілі мен философиясын қамтыған жағдайда өзгерте алатындығы көзделген. Сондай-ақ студенттерден дипломдық жұмысты немесе жобаны аяқтауды және қорытынды бағаны емтихан түрінде өткізуді талап етеді. Бұл соңғы шарттар шетелдік университеттер беретін дәрежелерге қолданыла ма, жоқ па белгісіз, бірақ егер солай болса, онда үйлесімділік және осы дәрежелерді Қазақстан Республикасының мойындауына ықтимал әсер ету проблемалары туындайды. Педагогикалық зерттеулер мен оқушылардың пікірлеріне негізделген соңғы әзірлемелер бұл элементтердің басқа елдерде әрқашан міндетті емес екенін білдіреді. Тағы да, бұл бізді әлеуетті TNE серіктестіктеріне қойылатын талаптар туралы өте нақты ақпарат алу қажеттілігіне қайтарады.

TNE серіктестігі аясында әзірленген жаңа бағдарламалар тіркелгеннен кейін (жоғарыда көрсетілген шарттар орындалған кезде) төрт жыл ішінде бағдарламаның аккредитациясын алады. Бұл аккредиттеусіз түлектер өздерінің дәрежелері мен дипломдары Қазақстанда танылмайтынын байқайды. Төрт жылдық кезең бакалавриат бағдарламасының әдеттегі ұзақтығына сәйкес келеді. Аккредиттеудің барлық басқа нысандары сияқты, провайдер тізілімдегі аккредиттеу агенттіктерінің тізімінен таңдайды. Аккредиттеу талаптары бағдарламаны әзірлеу кезеңінің басынан бастап ескерілуі керек, осылайша құжаттама әзірлеуден бастап шығаруға дейінгі процестерді нақты растайды.

TNE сапаны қамту шеңберінде

- **Серіктестер ең жақсы нәтижелерге ұжымдық қол жеткізуді қамтамасыз ету үшін өздерінің жеке мемлекеттік және институционалдық ережелерінен басқа, аккредиттеу талаптарын толық түсінетініне көз жеткізу үшін бірлесіп жұмыс істеуі керек** деп ұсынылды.

"Кредиттік оқыту технологиясы бойынша білім беру процесін ұйымдастыру Қағидаларының" 2-тарауының 4-тармағы (2022 жылы жаңартылған) қос дипломды бағдарламалар үшін міндетті шарттарды қамтиды. Синхрондау, жалпы түсінік және бағдарламаларды бірлесіп әзірлеу маңызды болып табылады. Оларды орындаудың міндетті шарттары ұқсас принциптерге негізделген және қиындық тудырмауы керек. Студенттерге арналған нәтижелер - бір немесе екі диплом-қос және бірлескен дәрежелерді ажырататын басқа елдерді адастыруы мүмкін, бірақ бұл бұрын айтылғандай серіктестіктің әр түрі үшін терминологиядағы айқындық мәселесі. Бағдарламаның міндетті компоненттеріне арналған бөлімде екі жеткізушінің де стандарттары мен нормативтік талаптарын сақтау қажеттілігі көрсетілген. Мұндай консенсусқа қол жеткізу әрдайым оңай бола бермейді, бірақ оны бірлесіп жұмыс істеудің келісілген принциптерін түсіндіру арқылы TNE сапасын бақылау шеңбері қолдауы керек.

Қашықтықтан және онлайн (аралас) оқыту

Серіктестікте онлайн және қашықтықтан оқытуды пайдалану-бұл Covid пандемиясы кезінде қызметкерлер мен студенттердің жылдам біліктілігін арттыру және инфрақұрылымды дамыту арқылы қолдау көрсетілетін өсу саласы. Оқытудың бұл түрі TNE іске асыру үшін көптеген артықшылықтарға ие, әсіресе бұл Қазақстандағы студенттерге басқа елдерде өткізілетін дәрістер мен онлайн-іс-шараларға қатысуға және бүкіл әлемнің студенттерімен бірлесіп жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Бұл жағымды жақтарды студенттердің оқу сапасына қауіп-қатермен салыстыру қажет, мұнда күндізгі бағдарламаға тіркелген студенттер пропорционалды емес онлайн сабақтарын алады және жергілікті жерде қолдаусыз оқшаулануы мүмкін.

Қазақстанның қолданыстағы заңнамасының ережелері мұндай қауіптерден аулақ болуға көмектеседі, бірақ олардың қатаңдығы студенттерді онлайн (аралас) оқытудың көптеген артықшылықтарынан айыруы мүмкін. "Қашықтықтан оқытуды ұйымдастыру бойынша білім беру ұйымдарына қойылатын талаптар "және" қашықтықтан оқыту бойынша және жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің білім беру бағдарламалары бойынша онлайн-оқыту нысанында білім беру процесін ұйымдастыру қағидалары" онлайн және қашықтықтан оқытуды жүзеге асыратын адамдарға мынадай: технологиялар мен жүйелер бөлігінде ең төменгі талаптарды белгілейді. Бұған пайдаланушының жеке басын тексере алатын бағдарламалық қамтамасыз ету қажеттілігі, стандартты ISO қауіпсіздік саясаты және ішкі ЖЖОКБҰ сапа кепілдігі саясатының талаптарына сәйкес келетін онлайн оқыту сапасын бақылау жүйесі кіреді. Кейбір пәндік бағыттар мен оқу бағдарламасының белгілі бір бөліктері онлайн режимінде оқытылмауы керек, сонымен қатар қажетті ресурстар мен қолдау қарастырылған. Ережелер сонымен қатар бағдарламалардың әртүрлі түрлеріне рұқсат етілген онлайн оқытудың бірқатар пайыздық мөлшерлемелерін қамтиды, бұл негізінен толық Қашықтықтан оқытуға емес, аралас оқытуға қатысты. Бұл өте күрделі және онлайн оқытуды максимум 2% қамтамасыз ететін "кредиттік оқыту технологиясы бойынша оқу процесін ұйымдастыру ережелері" сияқты басқа ережелердегі пайыздармен қатар қарастырылуы керек.

Жоғарыда айтылғандардан онлайн және қашықтықтан оқытуға қатысты үш ұсыныс әзірленді:

- TNE қызметтерінің провайдерлері үшін әртүрлі заңдар мен ережелердің маңыздылығы түсіндірілді және жоғары сапалы онлайн оқытуды одан әрі біріктірудің артықшылықтары қарастырылды.
- TNE сапаны бақылау жүйесі бағдарламаларға енгізілген кез келген онлайн оқытудың, сондай-ақ толық Қашықтықтан оқытудың сапасы қалай қамтамасыз етілетінін және жақсаратынын анықтауы керек.
- Қашықтықтан оқыту Қазақстандағы TNE типологиясының бөлігі ретінде қарастырылады. Бұл студенттердің онлайн оқытудан басқа, жергілікті қызмет провайдерлері өткізетін елдегі семинарларға қатысу мүмкіндігі бар толық қашықтыққа да, модельдерге де қатысты.

Қазақстандағы студенттерге жеке өзі қол жеткізе алмайтын немесе, атап айтқанда, жоғары оқу орнынан кейінгі білім алған жағдайда, олардың жұмыс орнына сәйкес келетін курстарды оқуға мүмкіндік беретін бірқатар жоғары білікті халықаралық провайдерлер бар.

Сапаға әсер ететін басқа да факторлер

Факторлардың бұл түпкілікті тізімі тікелей заңдар мен нормативтік актілерді зерделеу кезінде емес, Қазақстандағы TNE бойынша базалық зерттеулерді талқылау және қарау барысында анықталды. Олардың барлығы TNE -дегі студенттердің оқу сапасына әсер етеді, сондықтан сапаны қамтамасыз ету жүйесінде ескерілуі керек.

Біріншіден, алдыңғы бөлімдегі курстың мазмұнын қарастыруға оралсақ, TNE-дің көптеген серіктестіктерінде студенттер үнемі назар аударатын негізгі бағыттардың бірі - тақырып пен материалдарды контексттеудің маңыздылығы. Студенттер үйренгендерін өздері түсінетін және бұрыннан бастан өткерген сценарийлер мен жағдайларға қолдана білуі керек. Бұл мұқият жоспарлауды және бағдарламаның мазмұнын да, материалдарын да бірлесіп әзірлеуді және жетілдіруді қажет етеді. Көптеген провайдерлер бұл ұлттық және жергілікті қажеттіліктер мен тәжірибелерді түсіндіруге, сондай-ақ студенттерге қатысты материалдар мен мысалдарды ұсынуға көмектесетін жергілікті өнеркәсіп пен бизнестің үлесі маңызды сала деп санайды. Бағдарламаны Қазақстанда өткізуге алғашқы мақұлдау ресурстардың 100% болуын және олардың оқыту тілінде болуын талап етеді. Бұл серіктестіктер үшін қосымша, бірақ шешілмейтін қиындықтар тудыруы мүмкін, бұл мұқият жоспарлауды қажет етеді.

Жоғарыда айтылғандай, еуропалық стандарттар мен нұсқаулықтар (ESG) студенттердің дауысына, әсіресе бағдарламаларды әзірлеуге, бақылауға және жетілдіруге үлкен мән береді. Серіктестік студенттерді сапаны қамтамасыз ету процесіне тарту тәсілдеріндегі мәдени айырмашылықтарды түсінуді және студенттердің үлестерін жоспарлы пайдалануды қамтамасыз ету үшін стратегияларды қолдануды қамтамасыз етуі керек. Мәдени айырмашылықтарға сілтеме серіктес елдердегі серіктестікке де, жалпы академиялық мәдениетке де қатысты.

Сапаны қамтамасыз ету жүйесі шеңберінде өкілдік функцияларды орындайтын және комитеттердің жұмысына қатысатын студенттерге олардың рөлін толық түсінуге үйретілгені және олардың қосқан үлесінің құндылығын мойындау ұсынылады.

Сол сияқты, бағдарламалық комитеттер мен студенттердің сауалнамаларына келетін болсақ, студенттерге олардың пікірлерінен қай пікір маңызды болғаны және нәтижесінде енгізілген жақсартулар туралы хабарлау қажет.

Қорытынды

Қазақстандағы TNE саласындағы әріптестік қатынастарды реттейтін ағымдағы нормативтік және заңнамалық контекстке шолу министрлік үшін, сондай-ақ TNE саласындағы қолданыстағы және әлеуетті серіктестіктер үшін ұсыныстарды бөліп көрсетуге мүмкіндік берді. Министрлік Қазақстанда TNE сапасын қамтамасыз ету шеңберін әзірлеуді қолдайтын болады, бірақ жоба кезінде жаңа салалар пайда болатынын ескере отырып.

Шеңберді әзірлеу тәсіл Қазақстандағы ЖЖОҚБҰ автономиясын құрметтеу қажеттілігін толық мойындауда негізделген. Бұл TNE серіктестерінің де тәуелсіз және өздерінің нормативтік талаптары бар екендігіне байланысты. Осылайша, осы тәсіл шеңберінде сапаны қамтамасыз етудің сенімді тетіктері ретінде танылған және барлығы қабылдай алатын қағидаттар мен тәжірибелердің ішінен "алтын орта" таңдалады. Сонымен қатар, сапаны арттыруға бағытталған тәжірибелер, сондай-ақ озық тәжірибеге негізделген және үнемі жетілдіруге ықпал ететін ұсыныстар мен бағдарлар пайдаланылатын болады. Бүкіл үдеріс барысында қазақстандық жоғары білімнің мүдделі тараптарын тарта отырып, олардың шеңберге өз қатыстылығын сезінуіне және оны өз қызметінде маңызды басшылық ретінде қабылдауына бағытталған.